

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

4/2000. BJE szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának büntető jogegységi tanácsa a 2000. június 21. napján tartott nem nyilvános ülésen a legfőbb ügyész indítványa alapján meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A büntetés-végrehajtási bíró az elítéltet köteles meghallgatni, mielőtt a bv. intézet fegyelmi határozata elleni fellebbezést elbírálja [Bv.tvr. 6. § (3) bek. b) pont, 7/B. § (1) bek.].

I n d o k o l á s:

I.

A legfőbb ügyész a Bv. 812/1999. számú indítványában, a bíróság szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bszi.) 29. §-a (1) bekezdésének a) pontja és a 32. §-ának (2) bekezdése alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy a büntetés-végrehajtási intézet határozata elleni fellebbezés elbírálása előtt a büntetés-végrehajtási bíró jogosult-e az iratok tartalma alapján az elítélt meghallgatása nélkül dönten.

A legfőbb ügyész indítványa felhívta a figyelmet arra, hogy ebben a kérdésben a bírói gyakorlat nem egységes és ezt a következő határozatokkal szemléltette:

1. A Csongrád Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírójának az 1999. szeptember 1. napján meghozott Fe. 96/1999/2. számú végzésével helybenhagyta a Szegedi Fegyház és Börtön 614/1999. számú fegyelmi határozatát, amellyel az elítéltet fegyelmi vétség elkövetése miatt 30 nap magánelzárás fegyelmi fenytéssel sújtotta.

Az irányadó körülmények között a 15 évi fegyházbüntetését a Szegedi Fegyházban és Börtönben töltő elítélttel szemben a büntetés-végrehajtási intézet fegyelmi jogkör gyakorlója az 1999. augusztus 15. napján elkövetett fegyelmi vétség miatt - az elítélt megtagadta a munkára történő kivonulást - 30 nap magánelzárás fegyelmi fenytést szabott ki.

Az elítélt a fegyelmi határozattal szemben fellebbezést jelentett be.

A Csongrád Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírója a fegyelmi határozatot kizárólag az iratok alapján, az elítélt meghallgatása nélkül helybenhagyta.

A büntetés-végrehajtási bíró végzése ellen az elítélt a fegyelmi fenytés enyhítése végett, a Csongrád Megyei Főügyészség pedig az elítélt meghallgatásának elmulasztása miatt, eljárási szabálysértésre alapítottnan jelentett be fellebbezést.

A megyei főügyészség a fellebbezése jogi indokolásában rámutatott: a büntetés-végrehajtási bíró a döntésének meghozatala előtt - bár ez kötelező lett volna - az elítéltet nem hallgatta meg, ezáltal megsértette a többször módosított Bv. tvr. 6. §-a (3) bekezdésének b) pontjában foglaltakat. Ezért a büntetés-végrehajtási bíró végzésének hatályon kívül helyezését és a bv. bírónak új eljárásra való utasítását indítványozta.

A Csongrád Megyei Bíróság másodfokú tanácsa a 3. Bf. 1020/1999/2. számú, 1999. szeptember 27-én kelt végzésével az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A határozat indokolásában a megyei bíróság másodfokú tanácsa arra mutatott rá, hogy a Bv.tvr. 6.§-a (3) bekezdése b) pontjának szövegezése általános rendelkezés, az egyéb részletező szabályok egybevetéséből pedig az a következtetés vonható le, mely szerint a büntetés-végrehajtási bíró csak azokban az esetekben köteles az elítéltet meghallgatni, ha azt a jogszabály a konkrét büntetés-végrehajtási eljárás során kifejezetten előírja. Ilyen eljárás a Bv.tvr. 8.§-ának (1) bekezdése szerint a feltételes szabadságra bocsátás, valamint a 14. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának utólagos meghatározása. A fentiekből következően a magánelzárás fegyelmi határozat elleni fellebbezés elbírálása esetén a bírói meghallgatás pusztán lehetőség, de nem jogszabály által előírt kötelezettség. A másodfokú bíróság álláspontját azzal is indokolta, hogy amennyiben a jogalkotó a büntetés-végrehajtási intézet magánelzárás fenytést kiszabó határozata elleni fellebbezés elbírálásakor is szükségesnek tartotta volna az elítélt meghallgatását, úgy nyilvánvalóan a Bv.tvr. 7/B. §-ának (1) bekezdésében írt 5 napos elintézési

határidőhöz képest nem ilyen szoros ügyintézési határidőt állapított volna meg.

A legfőbb ügyész jogegységi eljárást kezdeményező indítványa mellékleteként csatolt további, a Csongrád Megyei Bíróság által azonos jogértelmezéssel hozott határozatokat.

2. A legfőbb ügyész kezdeményezése további bírósági határozatokat is csatolt mellékletként, amelyekből megállapítható, hogy a Csongrád Megyei Bíróságon kívül az ország valamennyi megyei bírósága és a Fővárosi Bíróság is ellentétes gyakorlatot folytat. A Fejér Megyei Bíróság Bv. 344/1999/2. számú végzését a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben 1999. március 25. napján tartott meghallgatáson hozta meg H. A. elítélt vonatkozásában, amellyel helybenhagyta a bv. intézet 10 nap magánelzárás fenyítést tartalmazó határozatát.

A Pest Megyei Bíróság a Bv. 573/1998/2. számú, 1998. október 8-án a Márianosztrai Bv. Intézetben tartott meghallgatáson hozott végzésével helybenhagyta a bv. intézet osztályvezetőjének B. Zs. elítélttel szemben tiltott szerencsejáték fegyelmi vétségért alkalmazott 10 nap magánelzárásról kelt fegyelmi határozatát. A Pest Megyei Bíróság a Bv. 562/1998/2. számú, a Márianosztrai Bv. Intézetben 1998. október 8-án megtartott meghallgatáson meghozott végzésével elutasította L. S. elítélttel szemben a fegyház végrehajtási fokozatnak börtön végrehajtási fokozatra átminősítése iránti bv. intézeti javaslatot.

3. A legfőbb ügyész álláspontja szerint, amelyet a jogegységi tanács ülésén is fenntartott, a Csongrád Megyei Bíróság 3. Bf. 1020/1999/2. számú végzésében kifejtettek téves jogértelmezésen alapulnak, és ellentétben állnak az országosan követett - a jogszabályokon alapuló - bírói gyakorlattal. A bv. bíró eljárását többféle és eltérő szintű jogszabály határozza meg. A Be. 397.§-ának (1) bekezdése szerint a büntetések és intézkedések végrehajtása végett a bíróság intézkedik. A Bszi. 94. §-a értelmében a büntetések és intézkedések végrehajtása során a bíróságokra háruló feladatokat a büntetés-végrehajtási bíró és a hivatásos pártfogó látja el.

A bv. bíró működését legmagasabb szinten, mint speciális jogszabály, a Bv.tvr. II. Fejezete szabályozza. Az e fejezetben levő 6. § (7) bekezdése értelmében a speciális jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában lehetnek irányadók a bv. bíró eljárására a büntetőeljárás szabályai. Következésképpen a Be. különleges eljárásra vonatkozó szabályait megelőzik a Bv.tvr. speciális rendelkezései.

A Be. 356. §-a (2) bekezdésének e) pontja alapján a bíróság az iratok alapján dönt, szükség esetén meghallgatja az ügyészt, a terheltet és a védőt. Bizonyítás felvétele esetén tárgyalást tart. A Bv.tvr.-t módosító 1993. évi XXXII. törvény hatálybalépése előtt a bv. bíró az elítéltet meghallgatta, de bizonyítás felvétele esetén sem tartott tárgyalást. A novelláris módosítás után, 1993. április 15. napját követően a Bv.tvr. módosított 6. §-a (3) bekezdésének b) pontja már kötelezővé teszi a bizonyítás felvétele esetén tárgyalás tartását, fennmaradt azonban emellett a bv. bírói meghallgatás minden más esetben irányadó eljárási formája is.

A Bv.tvr. tehát közelít a Be. különleges eljárásra vonatkozó szabályaihoz, azonban továbbra is létezik egy alapvető eljárásjogi különbség: a különleges eljárások körében a meghallgatás csupán lehetőség, addig a bv. bírói eljárásban a meghallgatás minden esetben kötelező, attól a bv. bíró nem térhet el.

II.

A többször módosított Bv.tvr. 6. §-ának (1) bekezdése értelmében „a bíróság e fejezetben szabályozott feladatait a megyei (Fővárosi) bíróságon működő büntetés-végrehajtási bíró látja el. A (3) bekezdés értelmében a büntetés-végrehajtási bíró

a) egyesbíróként jár el,

b) az elítéltet meghallgatja, bizonyítás felvétele esetén tárgyalást tart, az ügyész és a védő az elítélt meghallgatásán jelen lehet; ha az elítélt fogva van, a büntetés-végrehajtási bíró a meghallgatást, illetve a tárgyalást a büntetés-végrehajtási intézetben tartja,

c) eljárása során hozott végzés ellen - ha e törvény másként nem rendelkezik, - fellebbezésnek van helye...”

A (4) bekezdés értelmében a büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni fellebbezést a megyei (Fővárosi) bíróság másodfokú tanácsa tanácsülésen, bizonyítás felvétele esetén tárgyaláson bírálja el. A bíróság eljárására egyébként a fellebbezés vétségi eljárásban elintézésének szabályai az irányadók.”

A Be. 356. §-a (2) bekezdésének e) pontja szerint a bíróság általában az iratok alapján dönt, csak bizonyítás felvétele esetén tart tárgyalást. A meghallgatásokra vonatkozóan csupán lehetőséget biztosít azzal a kitételrel, hogy „szükség esetén”. Ezzel szemben a Bv.tvr.-nek a büntetés-végrehajtási bírói eljárására vonatkozó

rendelkezése a meghallgatást a bv. bírói eljárásban kötelezővé teszi, attól a bv. bíró nem térhet el.

Ez következik már a törvény szövegének nyelvtani értelmezéséből is. Amennyiben a meghallgatás tartását a jogalkotó a bv. bíró mérlegelésétől tette volna függővé, úgy azt a törvényerejű rendelet szövegében is egyértelműen kifejezésre juttatta volna.

Ki kell emelni azt is, hogy a Bv.tvr. idézett 6. §-a (3) bekezdésének b) pontjában szabályozott bv. bírói eljárás elsőfokú bírósági eljárás még akkor is, ha a 7/B. § (1) bekezdésében a jogalkotó a büntetés-végrehajtási intézet magánelzárás fenytést kiszabó határozata elleni fellebbezés elbírálásának jelöli meg. Ezt a jogértelmezést támasztja alá a 6. § (4) bekezdésében szabályozott, a büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni perorvoslat lehetősége. A bv. bíró végzése elleni fellebbezést a megyei (Fővárosi) bíróság másodfokú tanácsa tanácsülésen, bizonyítás felvétele esetén tárgyaláson bírálja el. Figyelemmel arra, hogy a bv. bíró „elsőfokú” eljárásban hozott döntése az elítélt alapvető jogait és kötelezettségeit érinti, nem zárható el attól, hogy a bv. bíró döntése előtt őt személyesen meghallgassa. A Csongrád Megyei Bíróság álláspontja nem helytálló, az ország 19 megyéjében és a fővárosban folytatott bv. bírói gyakorlat felel meg a törvény helyes értelmének.

A kifejtettekre tekintettel a jogegységi tanács - a legfőbb ügyész jogegységi indítványában kifejtettekkel egyetértve - megállapította, hogy a büntetés-végrehajtási bíró köteles az elítéltet meghallgatni, mielőtt a bv. intézet fegyelmi határozata elleni fellebbezést elbírálja.

A kifejtettekre figyelemmel a jogegységi tanács - a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében (Bszi. 27. §) - a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és döntését a Bszi. 32. §-ának (4) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2000. június 21. napján.

Dr. Berkes György s. k. a tanács elnöke, Dr. Tóth Éva s. k. előadó bíró, Dr. Miszlayné dr. Lányi Éva s. k. bíró, Dr. Kónya István s. k. bíró, Dr. Váczi István s. k. bíró.

A kiadmány hitelélül:

bíróági tisztviselő
Sz. Lné